

УДК 338:658.5

Г. Нагорняк, Р. Склярів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

G. Nagornjak, R. Sklyarov

**ISSUES LEGAL PROTECTION
INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS**

У сучасних умовах інформаційної економіки та посилення конкуренції на світовому та національному ринках інтелектуальна власність стає важливим ресурсом підприємства, необхідною складовою його інноваційного розвитку. Характерною ознакою сучасних підприємств є збільшення частки нематеріальних активів у складі ресурсів підприємства. Сучасний етап економічного розвитку передбачає всебічне використання результатів науково-технічної творчості в господарській діяльності підприємств для досягнення стратегічних конкурентних переваг. Це вимагає удосконалення захисту інтелектуальної власності промислового підприємства. Поняття інтелектуальної власності є досить простим і, в цілому, означає законні права, які виникають в результаті інтелектуальної діяльності у художній, промисловій, літературній і науковій сферах. Ці права, в свою чергу, розвинулися разом із інноваціями в кожній із цих галузей і закріплені в міжнародному праві більше, ніж 200 років. Незважаючи на це, недобросовісні виробники і торговці, які мають єдине велике бажання скористатися з винахідливості інших, порушують ці права. У сьогоднішню епоху цифрових технологій з високошвидкісними засобами передачі інформації і транспортом, інтернаціональний підробник або пірат, якого часто фінансує організована кримінальна група, виробляє усі види контрафактних або піратських товарів, у багатьох випадках на шкоду споживачу і, звичайно, на шкоду правовласникам. Ця нова форма підробок і піратства, що наносить шкоду, є міжнародною проблемою, з якою повинні боротись правоохоронні органи і правовласники разом тому, що жоден з них окремо не зможе успішно боротись з цією проблемою. Міжнародні договори і конвенції заклали основні принципи розвитку національних законів, забезпечуючи уникнення так званих "райських куточків" для піратів.

Розвиненість суспільства можливо визначити за єдиним фактором – станом правового захисту інтелектуальної власності, який забезпечується в країні. На сьогодні глобальна мережа Інтернет стала вже не просто місцем обміну інформацією та спілкування, а й місцем істотної концентрації капіталу, фінансових операцій, безкрайнім ринком товарів та послуг. З кожним днем індивідуалізація в електронному світі набуває все більшого значення, перевищуючи навіть її необхідність у звичайному товарообігу. І це зрозуміло, оскільки на віртуальному ринку продавець не може надати можливість покупцю оглянути і доторкнутися до товару, тому останній надасть перевагу тому товару, якість якого асоціюється в нього з певним товарним знаком. У такій ситуації недобросовісні продавці мають можливість у якості доменних імен використовувати чужі товарні знаки, що мають міцні позиції на ринку. Саме ріст комерційної діяльності в мережі Інтернет спричиняє проблему використання у доменних іменах чужих товарних знаків, що призводить до конфліктних ситуацій, зіткненню товарних знаків і доменних імен в мережі.

Проблема використання добре відомих комерційних найменувань товарів та послуг в доменних іменах Інтернет-простору вже неодноразово викликала міжнародні

дискусії, проте з правової точки зору ця проблема ще й досі не знайшла однозначного вирішення. Ситуація полягає у наступному: будь-яка особа може зареєструвати будь-яку кількість доменних імен. При цьому доменне ім'я може співпадати з фірмовим найменуванням або товарним знаком іншої особи. Правових засобів попередження такої реєстрації не існує. За відсутності системного нормативного регулювання правовідносин, зазвичай саме суди вперше змушені вирішувати спори, що виникають у нових сферах життя, у тому числі і стосовно доменних імен. На жаль, судова практика в Україні у спорах, пов'язаних з використанням доменних імен, дуже нечисленна. Проте вже на сьогоднішній день можливо визначити характер спорів, що виникають, та позицію судів з цього приводу. Правового визначення поняття “домену” немає, що викликає чимало спорів та складність у його розумінні. При цьому, вирішення спору може залежати виключно від того, як суд буде тлумачити значення цього слова. Одне з загальноприйнятих визначень сформульовано так: домен (доменне ім'я) - це унікальне умовне позначення, що використовується для індивідуалізації інформаційних ресурсів у міжнародній комп'ютерній мережі Інтернет.

Основним моментом для визнання порушення прав власника товарного знака при використанні тотожного позначення в домені є небезпека чи можливість змішування товарів і послуг, що пропонуються через Інтернет. При цьому такі дії кваліфікуються як використання доменних імен, тотожних чи подібних до знака настільки, що їх можна сплутати, або як прояв недобросовісної конкуренції. Сфера дії виключного права на товарний знак обмежується переліком товарів і послуг, зазначених у свідоцтві про реєстрацію знаку на товари та послуги. Тому, для визнання дій власника доменного імені правопорушенням необхідно встановити, що знак на товари і послуги та доменне ім'я, схожий з ним до ступеня змішування, та використовується власником доменного імені при виробництві тих товарів і наданні тих послуг, стосовно яких власнику товарного знаку забезпечується відповідний правовий захист. Цікавою є судова практика наших північних сусідів, де суди продемонстрували різний підхід до захисту фірмового найменування та товарних знаків. Зокрема, у своїх рішеннях суди зазначали, що фірмове найменування складається щонайменше з двох частин: частини, що вказує на організаційно-правову форму юридичної особи та довільну частину назви. У доменному імені зазвичай використовується тільки “довільна” частина і жодного посилання на організаційно-правову форму юридичної особи немає. На думку суду, у такому разі про незаконне використання фірмового найменування не йдеться.

Судячи з практики, українські суди також схиляються до позиції, що захист повинен надаватися лише власникам зареєстрованих знаків на товари та послуги, однак це не стосується випадків, коли комерційне найменування є добре відомим. Судові рішення, що зобов'язують передати домен власнику товарного знаку, мають і зворотний бік. Зважаючи на викладену позицію суду, у недобросовісного користувача виникає можливість «захвату» домену шляхом реєстрації знаку на товари і послуги з аналогічною назвою, оскільки, за наявності зареєстрованого знаку, найбільш вірогідно, що суд надасть перевагу саме власнику свідоцтва. На жаль, такий розвиток подій можливий не тільки у випадку, коли домен з'явився до реєстрації товарного знаку, а навіть до появи самого знаку. У даному випадку суд буде керуватися законом, а за законом заборонено незаконно використовувати знак на товари і послуги. При цьому час реєстрації знаку та домену не має значення. Власники популярних сайтів не можуть бути певними у безпеці свого доменного імені, якщо домен не зареєстровано як товарний знак. Зважаючи на рішення судів, прийняті останнім часом, будь-яка особа може вимагати передачі їй уподобаного доменного імені, просто зареєструвавши знак на товари та послуги з тотожною назвою.